

*School for Teachers
Училище за учители*

РАБОТАТА С УЧЕНИЦИТЕ В ТЕАТРАЛНО СТУДИО „МАСКА“

Галина Вълчешка

Математическа гимназия „Гео Милев“ – Плевен

Резюме. Статията подробно описва особеностите и етапите на подготовка и представяне на сцена на пиеса от ученическо театрално студио. Осъществяването на идеята става възможно благодарение на изключителната подкрепа на учениците доброволци.

Keywords: school theatre, preparation stages, volunteering, support

Актотата зала на Математическа гимназия „Гео Милев“ в Плевен, изпълнена с ученици, е притихнала в очакване на театралното представление на пиесата „Приказка за калпаците“ от Панчо Панчев.

Бие медният звънец и започва „голямото междучасие“ – учениците актьори излизат на сцената, изпълнявайки етюди, с които припомнят обичайни ученически дейности в голямото междучасие: един закусва, друг говори по мобилния си телефон, две момичета „зубкат“ по химия, а ето ги и влюбените. Опит да хване в движение някаква новина прави Габриела – „връзки с обществеността“, но всички са много заети с важните си занимания. На нея ѝ писва. Осъзнала еднообразието, тя им предлага да си изиграят едно театро. Всички възкликват: „Театро!“, втурват се зад кулисите, за да се подготвят, а от залата зазвучава в изпълнение на Ванеса (Бабата, която ходи по света и разказва приказки), гурбетчийска народна песен. Бабата бавно се придвижва до авансцената, спира песента и започва да разказва „Приказката за калпаците“.

За да се стигне дотук, бе извървян дълъг път. Началото е една покана до учениците, които се интересуват как се прави театър. На обявата се отзоваха около 25 ученици – едни искаха да играят, други желяха да правят проект за сценография и костюми, трети – да документират с фотоапарат и камера. Репетициите на пиесата „Приказка за калпаците“ започнахме в началото на октомври. След един месец остана екип, наброяващ 15 ученици.

Защо създадохме театралното студио? За да се организира и осмисли част от свободното време на учениците. Да се развият уменията им за работа в екип. Да им се даде възможност за творческа изява и за израстване на

таланта. Да се формира естетически вкус и да се повишат критериите при възприемане и оценка на творбите на изкуството. Да разполагаме с подготвени изпълнители, които да поемат ролята на водещи в училищни тържества и мероприятия.

Методика на студийната работа

Всяка репетиция провеждам по следния модел:

1. Физически екзерсиз – упражнения за отпускане и разтягане частите на тялото.

– Тялото е тристепенна ракета – дух/душа/корпус или интелект/чувства/инстинкти.

– Изразност в три линии на трансляция – линия на активността (напред-назад), линия на компромиса (наляво-надясно), линия на самочувствието (нагоре-надолу).

– Ротация по всяка една от гореописаните три посоки.

Транслациите в трите линии и ротациите изпълняваме последователно с трите части на тялото: глава, гърди, таз (тези и други техники ни бяха любезно предоставени на курс за ръководители на театрални ученически състави, воден от доц. д-р Александър Илиев).

2. Упражнения за техника на говора. В тази част с продължителност 10 – 15 минути включвам упражнения за развиване обема и силата на гласа, за дишане и ясна дикция. Добрата постановка на гласа и умението да се владеят изразните му възможности е важно условие за самочувствието на актьора на сцената и за успеха на превъплъщението (същото се отнася и за владенето на тялото). Упражненията за техника на говора вземам от книгата „Българска сценична реч“ на Мара Георгиева.

3. Работа върху пиесата.

4. Авторефлексия – учениците споделят как са се чувствали във времето на репетицията.

Процес на създаване на спектакъла

1. Първи прочит на пиесата и действен анализ: мотивирам избора на пиесата и връзката ѝ със съвременността; представям колизията и откроявам основните перипетии; проследявам основното пронизващо действие и основното контрадействие; поставям задача да си изберат персонажа, когото биха искали да изиграят (убедена съм, че ученикът актьор е важно да харесва героя, в чиято „кожа“ ще влезе).

2. Събитиеен анализ на пиесата и разпределение на ролите. „Нарязваме“ пиесата на части според действията и сцените и ги озаглавяваме кратко – с отглаголно съществително или с глагол. Формулираме свръхзадачата на спектакъла – кратко и ясно. Разпределям ролите (доверих се на избора, а

където имаше колебание, аз посочих ролята и започнахме репетициите „на маса“).

3. Репетиции „на маса“. Четем първите две сцени, определяме действителните задачи на всеки от героите, а за следващия път искам текстът да се знае (рядко се случва, но до третата репетиция вече се знае). На следващата репетиция разиграваме етюдно с импровизиране на текста разработените сцени (така грубо маркирам мизансцена, а и на участниците не им доскучава само с работа „на маса“). Обяснявам обстоятелствата, стремежа на всеки герой, а актьорите трябва да намерят приспособления и да изи-

граят етюда си. Това е добър начин да се свери и обогати мизансценното режисьорско решение.

По тази схема продължават репетициите, докато се завърши с етюдно разиграване и на последната сцена. Разбира се, освен новите сцени във всяка репетиция се повтарят и предходните, като изборът им е в зависимост от това коя сцена се нуждае от повече работа.

4. Сценографското решение. Две момичета от X клас изявиха желание да предложат идеи за сценография. Поканих ги на репетиция по сцени, гледаха, а преди това прочетоха пиесата, запознах ги с моето виждане и след десетина дни имахме готов проект. Те сами изработиха част от декора, а за другата съдейства дядото на едното момиче. Същите ученици се заеха и с подготовката на афиша и поканите.

5. Костюмите любезно ни предостави абсолютно безвъзмездно читалище „Лик“, за което сме изключително признателни!

6. Музикалното оформление на спектакъла. За съдействие се обърнах към народния оркестър при танцов ансамбъл „Нашенчета“ – една от самодейните формации в Дома за работа с деца. Ръководителят му Йордан Спасов ме покани на една своя репетиция, изслушахме фолклорни мелодии и песни. Спряхме се на подходящите за спектакъла, след което той продължи да подготвя редом със своя репертоар и този за пиесата. Така се сдобихме с „жива“ музика, увеличила многократно настроението на актьорите и въздействието на спектакъла върху публиката.

7. Репетиции на сцена. Сцената в Актовата зала на гимназията е гол подиум, който превърнахме във функционално пространство с помощта на:

- една синия (ниска кръгла масичка) и три трикраки столчета, които групата на Веселящите внасяше и изнасяше с танц в ритъма на фолклорни мелодии. Така създавахме илюзия за одаята у Бонкини;

- едно дърво, което измайсториха нашите сценографки Даяна и Василена. То символизира живота, а върху него имаше указателни табели към различните посоки, в които поемат четиримата братя близнаци. Това дърво в една от сцените се включваше в условния образ на гората, създаден от Веселящите, които я оживяваха пластически, носейки клонки със зелени листа с цветове, направени от найлонови торбички, в друга сцена беше център на горска поляна.

Групата на Веселящите – с нея акцентирам още по-ярко на забавно-развлекателния характер в играта на актьорите. Тъй като за всяка роля имаше по двама изпълнители, имахме два състава с изравнени възможности, с които репетирах равностойно. Компанията на Веселящите следи отблизо действието и в подходящия момент се намесва с реплики в диалога на героите, коментира, подсилва или иронизира; отмерва ритъма на движение на близнаците или на Бонка; служи за жив декор; изразява общественото мнение;

- сценични работници – сменят декора с танц и осъществяват плавните преходи между сцените.

Всички елементи на спектакъла „сглобихме“ за десет репетиции, като четири проведохме като целодневки през пролетната ваканция. Тоест – всеки ден репетирахме в два блока по около два часа. Тези репетиции са най-полезни, защото децата са отдадени изцяло, забавляват се и отприщват артистичните си заложби.

8. Премиерите – две, защото имахме два равностойни състава, се състояха в два последователни дни през април в Актвата зала.

Как популяризирахме събитието?

– Подготвихме снимков материал (Катерина Ценкуловска засне откъси на една от репетициите с костюми).

– Във Фейсбук организирахме събитие (студиото има два профила – затворена група и открит за приятели).

– Поставихме афиши и разнесохме покани до институциите, с които е свързано училището (за съжаление, те не ни удостоиха с вниманието си).

– Подадохме информация и в редакцията на местен вестник, където ни посрещнаха с радост и ни подкрепиха. Медията информира за премиерата, а след това отрази и участието ни във фестивала „Бургаски изгреви“.

9. Представления:

- две в Актвата зала на МГ „Гео Милев“ – Плевен;
- две в Дом за работа с деца – Плевен;
- едно на фестивала „Бургаски изгреви“ – Бургас, където получихме Специалната награда на журито за цялостно изграден спектакъл;
- едно в общинска зала „Катя Попова“ – Плевен;
- едно в читалището в село Тученица, община Плевен.

Седемте представления се играха със свободен вход. Целта, която сме си поставили напред, е да намираме спонсори за дейностите на театралното студио.

WORKING WITH STUDENTS IN THEATRICAL STUDIO “MASK”

Abstract. The article describes in detail the specifics and different stages of preparation and presentation of a student theatrical studio play. The realization of the idea became possible thanks to the broad support of student volunteers.

✉ **Mrs. Galina Vulcheshka**
“Geo Milev” High School of Mathematics
Pleven, Bulgaria
E-mail: galia_valch@abv.bg